

Leszek Bielecki

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

ORCID: 0000-0002-1553-1141

lbielecki@ujk.edu.pl

Fundacja rodzinna jako propozycja zabezpieczenia interesów majątkowych podstawowej komórki społecznej w warunkach kryzysu

Wstęp

Funkcja państwa wobec społeczeństwa powinna się przejawiać m.in. w trosce o jego podstawową komórkę, jaką jest rodzina. Owa troska musi zasadniczo, w pierwszej kolejności, materializować się poprzez odpowiednie ustawodawstwo, które z założenia powinno zawierać rozwiązania sprzyjające rodzinie na różnych płaszczyznach jej funkcjonowania, z których jedną z najważniejszych jest bezpieczeństwo majątkowe rodziny.

Niewątpliwie rodzina jest w społeczeństwie – a mówiąc dalej, w tradycyjnie pojmowanym państwie – podstawową komórką społeczną, która utrzymuje, wychowuje i kształtuje obywateli do pracy na rzecz narodu i państwa. Ponadto jej byt prawny podkreśla ustawa zasadnicza.

Nową propozycją w analizowanym zakresie jest wprowadzenie do porządku (obrotu) prawnego nowej instytucji prawnej, jaką jest fundacja rodzinna. Jej celem jest gromadzenie mienia, zarządzanie nim w interesie beneficjentów oraz spełnianie świadczeń na rzecz tychże beneficjentów.

W niniejszym opracowaniu autor zaprezentuje instytucję rodziny, dalej – instytucję nową, jaką jest fundacja rodzinna, a następnie podejmie próbę wykazania, czy owa nowa instytucja prawna powstała w celu zabezpieczenia interesów majątkowych rodziny jako podstawowej komórki społecznej, również w warunkach kryzysu, czy też teza taka nie jest uprawniona. W tym zakresie zostanie dokonane stosowne podsumowania.

Analizę w przedmiotowym zakresie przeprowadzono w oparciu o metody badawczą analityczno-dogmatyczną oraz prawno-opisową.

Instytucja rodziny

Zgodnie z art. 18 Konstytucji RP¹ małżeństwo (jako związek kobiety i mężczyzny), rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Z przywołanego przepisu wynika, że m.in. rodzina powinna znajdować się w szczególnym zainteresowaniu państwa pod względem zapewnienia jej jak najbardziej korzystnego funkcjonowania w państwie. Przepis ten zatem jest kierowany do organów władzy publicznej, w tym do władzy ustawodawczej w szczególności. Należy podkreślić, że przedmiotowy przepis został umieszczony w kluczowym, pierwszym rozdziale polskiej Konstytucji, który zawiera naczelną zasady ustroju politycznego i gospodarczego państwa. Podkreśla to rolę rodziny w społeczeństwie. Stosownie do poglądu doktryny, Konstytucja jednoznacznie rozstrzyga, że tylko związek kobiety i mężczyzny jest prawnie uznawany przez państwo i tylko taki związek korzysta z ochrony i opieki Rzeczypospolitej². Konstytucja nie rozstrzyga jednak o tym, kto może stworzyć rodzinę. Zgodnie natomiast z doktryną rodzina jest związkiem co najmniej jednej osoby dorosłej i dziecka oparty na więzach emocjonalnych, prawnych i przeważnie na więzach krwi³. Zasadniczo dominuje socjologiczne pojęcie rodziny jako grupy społecznej opartej na więzi pokrewieństwa oraz na więziach społecznych⁴. Zatem ogólnie rodzinę obejmują małżonkowie i dzieci, a także osoby związane pokrewieństwem i powinowactwem⁵. Trzeba w tym miejscu jednak zaznaczyć, że rodzina we wskazanym konstytucyjnym przepisie jest jednym z beneficjentów ochrony, zaś jej definicja ustawowa (w tym skład) jest dość rozproszona i różna w polskim ustawodawstwie⁶.

¹ Ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 ze zm.).

² W. Skrzydło, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Kraków 1998, s. 23.

³ P. Tuleja, [w:] P. Tuleja (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, wyd. drugie, 2021, Lex, art. 18.

⁴ A. Zielonacki, *Prawo do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny*, [w:] R. Wieruszewski (red.), *Prawa człowieka. Model prawny*, Wrocław 1991, s. 297, cyt. za: L. Garlicki, [w:] M. Zubik (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. I, wyd. drugie, Warszawa 2016, art. 18.

⁵ K. Complak, [w:] M. Haczowska (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2014, art. 18. Podobnie wypowiada się TK w wyroku z 4 września 2007 r., sygn. akt P 19/2007, Lex nr 1571969. Natomiast stosownie do orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 11 lipca 2002 r., sygn. akt 28957/95 w sprawie *Cristine Goodwin v. Zjednoczone Królestwo* dla pojęcia rodziny wystarczy istnienie pary (partnerów), Lex nr 369937.

⁶ Definicje rodziny zostały skonstruowane przez ustawodawcę dla różnych celów i stąd występują w różnej formule legalnej definicji w następujących ustawach: ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 390 ze zm.), ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1300 ze zm.), ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 901 ze zm.), ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2561 ze zm.), ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2651 ze zm.) oraz dyrektywa z dnia 29 kwietnia 2004 r. Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/38/WE (Dz.U. UE L 2004.158.77).

Pojęcie i zadania rodziny powinny być związane z jej prymatem w życiu społecznym i narodowym. Naród bowiem to rodzina rodzin. Dzięki rodzinie naród rozwija się ku przyszłości. Rodzina posiada swoją własną stronę biologiczną, moralną, społeczną, wychowawczą i obywatelską, jak również bardzo często religijną. Rodzina jest pierwszym środowiskiem wychowania dziecka o wpływie na dziecko istotnym i niezastąpionym. Prawidłowo ukształtowany przez środowisko rodzinne człowiek trudniej ulega wszelkim manipulacjom, propagandzie i indoktrynacji, w ten sposób lepiej służąc narodowi i państwu. W związku z tym rodzina powinna otrzymywać od państwa pomoc i ochronę⁷.

Fundacja rodzinna

Fundacja rodzinna została ustanowiona odpowiednią ustawą⁸. Jest to osoba prawna utworzona w celu gromadzenia mienia, zarządzania nim w interesie beneficjentów oraz spełniania świadczeń na rzecz beneficjentów, zaś fundator określa w statucie szczegółowy cel takiej fundacji. Przez świadczenie ustawa rozumie składniki majątkowe, w tym środki pieniężne, rzeczy lub prawa, przeniesione na beneficjenta albo oddane beneficjentowi do korzystania przez fundację albo fundację rodzinną w organizacji, zgodnie ze statutem i listą beneficjentów. Fundacja rodzinna to rozwiązanie, które pozwala na oddzielenie biznesu i rodziny z uwagi na to, że w wyniku jej utworzenia majątek rodzinny stanie się majątkiem fundacji. Rozwiązania prawne przywołanej ustawy zostały tak skonstruowane, że poprzez działalność fundacji rodzinnej zapewniona zostaje kontynuacja biznesu oraz ochrona majątku w perspektywie wielopokoleniowej, bez osobistego angażowania następców prawnych w tym zakresie. Istotną funkcją fundacji rodzinnej jest realizacja świadczeń dla swoich beneficjentów. W tym względzie jest zapewniona integralność majątku rodzinnego i płynność finansowa spółek, w których fundacja posiada udziały. Analiza ustawy skłania do tezy, że rolą i zadaniem fundacji jest zapewnienie rodzinie środków finansowych. W tym aspekcie istotną rolę pełni osoba fundatora i jego plan funkcjonowania fundacji. W ten sposób możliwy będzie do realizacji cel działalności fundacji oznaczony jako należyte zabezpieczenie prawne i finansowe funkcjonowania przedsiębiorstwa rodzinnego przez wiele pokoleń i zabezpieczenia potrzeb w tym względzie jego beneficjentów. Najistotniejszą rolę w fundacji rodzinnej pełni osoba fundatora. Jest nią osoba fizyczna, która posiada pełną zdolność do czynności prawnych. Fundatorów może być również kilku, jednakże fundacja utworzona w testamencie może posiadać tylko jednego fundatora. Fundator posiada dużą swobodę

⁷ A. Szponar, *Świadectwo chrześcijańskiego życia. Aspekt wiarygodnościowy według kardynała Stefana Wyszyńskiego*, Lublin 2003, s. 25–31.

⁸ Ustawa z dnia 26 stycznia 2023 r. o fundacji rodzinnej (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 326 ze zm.).

w zakresie określania zasad zarządzania fundacją, realizacji jej celów oraz jej funkcjonowania. Nadrzędne w tym zakresie wydaje się zapewnienie ciągłości działania fundacji i zabezpieczenie majątkowe (finansowe) członków rodziny, a zatem beneficjentów fundacji. Fundacja rodzinna powstaje poprzez złożenie przez fundatora przed notariuszem oświadczenia o ustanowieniu fundacji rodzinnej lub poprzez złożenie takiego oświadczenia w testamencie. Akt notarialny powinien również zawierać statut zawierający reguły działania fundacji rodzinnej. Założenie fundacji rodzinnej wymaga wniesienia majątku o wartości co najmniej 100 000,00 zł. W wyniku powyższych czynności powstaje fundacja rodzinna w organizacji. Osobowość prawną fundacja rodzinna nabywa poprzez wpis do rejestru fundacji rodzinnych prowadzonego przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim. W ten sposób przestaje być fundacją rodzinną w organizacji. Fundacja może być założona na czas określony lub na czas nieokreślony. Następną istotną grupą w fundacji jest grupa beneficjentów, którą tworzą zazwyczaj członkowie rodziny, ale również osoby trzecie i organizacje pożytku publicznego⁹. Fundator również może być beneficjentem. Fundacja rodzinna działa poprzez zarząd i podlega wewnętrznemu nadzorowi rady nadzorczej. Innym organem fundacji jest zgromadzenie beneficjentów, które zostaje zwoływane w określonych przypadkach, na przykład celem zatwierdzenia sprawozdania finansowego lub uzupełnienia składu innego organu fundacji. Zgromadzenie beneficjentów zapewnia ciągle oddziaływanie na funkcjonowanie fundacji, a biorąc pod uwagę, że zazwyczaj stanowi rodzinę, to poprzez swoją działalność posiada istotny wpływ na fundację. Natomiast majątkiem fundacji jest mienie należące do fundatora lub fundatorów, zazwyczaj udziały lub akcje spółek. Celami finansowania fundacji są koszty utrzymania, kształcenia lub leczenia beneficjentów, czyli rodziny fundatora. Innym celem finansowania są również wydatki na cele statutowe organizacji pożytku publicznego. Należy bardzo wyraźnie podkreślić, że fundacja rodzinna nie została ustanowiona celem stworzenia kolejnej formy prawnej do prowadzenia działalności gospodarczej. Ustawa jednakże zezwala fundacji rodzinnej na określoną aktywność w tym względzie, dopuszczając m.in. obrót majątkiem fundacji, w tym udziałami w spółkach, najmie, udzielaniu pożyczek spółkom lub beneficjentom, w których posiada udziały, obrót walutą obcą w celu dokonywania płatności związanych z prowadzeniem działalności fundacji oraz przykładowo prowadzenie określonej działalności w związku z prowadzonym gospodarstwem rolnym. Ponadto rozwiązania przyjęte w ustawie mają wpływ na prawo spadkowe oraz prawo podatkowe. W pierwszym przypadku chodzi o instytucję zachowku. Osoba uprawniona będzie mogła zrzec się prawa do zachowku, będzie możliwe również rozłożenie zachowku na raty, odroczenie

⁹ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1327 ze zm.) oraz akty wykonawcze do tej ustawy.

terminu płatności lub jego obniżenie. Ponadto jeśli osobą uprawnioną jest beneficjent, wówczas będzie mógł on otrzymać tylko jedno z tychże świadczeń. Natomiast w zakresie prawa podatkowego trzeba podkreślić, że zarówno założenie fundacji rodzinnej, jak i wniesienie do niej majątku nie będzie podlegało podatkowi dochodowemu od osób prawnych¹⁰ ani podatkowi od czynności cywilnoprawnych¹¹. Fundacja rodzinna jest obowiązana zapłacić podatek CIT w wysokości 15% dopiero w chwili przekazywania środków beneficjentom. W tym zakresie trzeba zwrócić uwagę na brak możliwości odliczenia kosztów uzyskania przychodów i amortyzacji. Nadto najbliższa rodzina fundatora, a więc fundator, jego małżonek, wstępni, zstępni, rodzeństwo, pasierbowie, ojczym, macocha, będący beneficjentami, są zwolnieni z podatku dochodowego od osób fizycznych¹². Natomiast inne osoby zaliczane do I lub II grupy podatkowej w rozumieniu ustawy o podatku od spadków i darowizn¹³ są obowiązane zapłacić 10% podatek PIT. Zaliczani natomiast do grup podatkowych III i IV zapłacą 15% podatku PIT. W przypadku zaś beneficjentów będących organizacjami pożytku publicznego to są oni obowiązani do zapłaty CIT na dotychczasowych zasadach. Będą mogli natomiast korzystać z obowiązujących zwolnień przedmiotowych.

Trzeba wspomnieć, że współcześnie fundacja rodzinna, która w istocie jest fundacją prywatną, funkcjonuje w wielu krajach europejskich, np. w Austrii, Czechach, Holandii, Niemczech, Szwajcarii, na Węgrzech i na Malcie. Status prawny fundacji jest jednak dość zróżnicowany w tychże krajach, zasadniczo pod względem dozwolonych celów fundacji, możliwości otrzymywania przez fundatora świadczeń oraz jego roli w organach fundacji. Ponadto w obcych systemach prawnych fundacje posiadają zdolność prawną, czyli stanowią odrębny podmiot praw i obowiązków, występując zatem w obrocie prawnym we własnym imieniu i na własny rachunek. Fundacja działa w interesie jej beneficjentów i wypełnia cele ustanowione przez fundatora. Jednakże beneficjenci fundacji zazwyczaj nie mają praw rzeczowych do składników majątku fundacji. Jeśli więc fundacja dokona rozporządzenia mieniem na rzecz osoby trzeciej niezgodnie z celami fundacji, beneficjent nie ma możliwości unicestwienia skutków tej transakcji, powołując się na skuteczne wobec osób trzecich prawo rzeczowe¹⁴.

¹⁰ Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2587 ze zm.), dalej jako podatek CIT.

¹¹ Ustawa z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 170 ze zm.).

¹² Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2647 ze zm.), dalej jako podatek PIT.

¹³ Ustawa z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1774).

¹⁴ P. Tomczykowski, *Wprowadzenie. Fundacja a trust*, [w:] P. Tomczykowski (red.), *Fundacja rodzinna. Aspekty prawne i podatkowe. Komentarz*, Warszawa 2023, s. 4–5.

Fundacja rodzinna a interesy majątkowe rodziny

Fundacja rodzinna, jak przypomina doktryna, jest odpowiedzią na zgłaszane od lat postulaty przedsiębiorców stojących przed wyzwaniem, jakim jest przekazanie przedsiębiorstwa kolejnemu pokoleniu¹⁵. W tym zakresie, jak się wydaje, przepisy o zarządzie sukcesyjnym nie są wystarczające¹⁶. Wspomniana ustawa dotyczy bowiem jedynie sytuacji prawnej przejęcia przedsiębiorstwa po śmierci przedsiębiorcy prowadzącego jako osoba fizyczna działalność gospodarczą¹⁷. Zatem nie posiada tak szerokiego zastosowania jak ustawa o fundacji rodzinnej, w szczególności ze względu na sprecyzowane w obydwu ustawach cele do osiągnięcia. Ustawa o zarządzie sukcesyjnym umożliwia usprawnienie przejścia przedsiębiorstwa na spadkobierców i ułatwia kontynuację działalności gospodarczej w formule tzw. przedsiębiorstwa w spadku. Sprawy majątkowe beneficjentów przedsiębiorstwa ograniczają się zasadniczo do aktywów tegoż przedsiębiorstwa. Natomiast ustawa o fundacji rodzinnej ma za zadanie (cel) chronić majątek rodzinny przedsiębiorstwa i zarządzać nim zgodnie z wolą fundatora określoną w statucie. Fundacja zarządza i obraca majątkiem, zaś wskazani przez fundatora beneficjenci uczestniczą w zyskach fundacji. Ponadto bardzo istotną rolą zabezpieczającą jest ograniczenie ryzyka nieudanej sukcesji oraz zapewnienie kontynuacji działalności rodzinnych przedsiębiorstw. W tym względzie ewidentnie widać, że zakres ustawy o fundacji rodzinnej przekracza zakres ustawy o zarządzie sukcesyjnym. W związku z tym, że fundacja stanowi odrębny podmiot prawa, jej majątek nie wejdzie do masy spadkowej po spadkodawcy, czyli założyciela fundacji. Tego rodzaju rozwiązanie zapobiega rozdrobnieniu majątku przedsiębiorstwa oraz ułatwia jego sukcesję. W przekonaniu autora bardzo ważną kwestią jest ograniczona odpowiedzialność fundacji za zobowiązania fundatora. Ponosi ona odpowiedzialność jedynie do wysokości majątku wniesionego przez fundatora. Ponadto owe zobowiązania fundatora dla ziszczenia się przesłanki odpowiedzialności fundacji musiałyby powstać przed ustanowieniem fundacji (z wyjątkiem świadczeń alimentacyjnych). W tym względzie nabiera znaczenia funkcja ochronna majątku rodzinnego fundacji. Z drugiej jednak strony analiza przepisów ustawy o fundacji rodzinnej prowadzi do kolejnych wniosków. Majątek fundacji rodzinnej zależy od operatywności i przedsiębiorczości jej fundatora oraz beneficjentów. W związku z tym takich postaw należałoby oczekiwać od każdego pokolenia tworzącego fundację. Jakość owych pozytywnych postaw to jednak nie jest jedyny warunek powodzenia misji fundacji.

¹⁵ K. Karpiuk, J. Pawłowski, P. Woźniakiewicz, *Funkcjonowanie fundacji rodzinnej, od założenia do wykreślenia z rejestru*, 2023, Lex.

¹⁶ Ustawa z dnia 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 170).

¹⁷ S. Babiarsz, [w:] M. Jaśniewicz, S. Babiarsz, *Zarząd sukcesyjny przedsiębiorstwem osoby fizycznej. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 1.

Zdarzyć się może bowiem fakt utraty majątku fundacji wskutek utraty płynności finansowej spółek, których to akcje posiada fundacja rodzinna. Może się również zdarzyć niewypłacalność samej fundacji. Ponadto, jak już wspomniano, istotna rola fundatora w fundacji rodzinnej polega głównie na tym, że skupiając swój majątek w takiej fundacji, może on uzależnić otrzymywanie świadczeń przez beneficjentów od jakichś wymyślonych przez siebie warunków, nierealnych do spełnienia. Fundacja rodzinna, z uwagi na jej prawne konstrukcyjne rozwiązania, może stać się swoistym kondensatorem majątku fundatora na czas prowadzenia działalności gospodarczej, grożącej, w określonej sytuacji odpowiedzialnością finansową z własnego majątku. Trzeba również zwrócić uwagę, że fundacja rodzinna może być wykorzystywana nie tylko przez klasyczną rodzinę, ale również związki konkubenckie, w tym różnych albo tych samych płci. Fundacja może być także alternatywą dla małżeństw w zakresie umów majątkowych małżeńskich w kwestiach dotyczących wnoszenia majątku do fundacji, który przez ową czynność przestanie być przedmiotem wspólności majątkowej małżonków. Wydaje się jednak, że – jak w przypadku innych rozwiązań i form organizacyjnych – powodzenie misji fundacji rodzinnej będzie oparte na wzajemnym zrozumieniu, uczciwości, solidności, lojalności i zaufaniu jej uczestników. Dopełnienie tych warunków będzie w każdym przypadku stanowić o powodzeniu misji takiej fundacji. Należy bowiem zwrócić uwagę, że mimo wskazanych zagrożeń istotnie dostrzegalne są pozytywy funkcjonowania fundacji. W dalszej jej perspektywie bowiem może ona służyć dla zachowania majątku rodzinnego i zapewnienia jego ochrony przed nieodpowiednimi decyzjami następców prawnych fundatora, nie pozbawiając beneficjentów korzyści związanych z tym majątkiem. W tym zakresie bardzo ważne znaczenie ma rozsądnie sformułowany przez fundatora statut fundacji, który powinien zapewniać stałą kontrolę nad majątkiem fundacji. Poza tym fundacja rodzinna powinna zabezpieczać majątek osób, które nie posiadają potomstwa i osób w określonym stopniu ubezwłasnowolnionych, niesamodzielnych, niepełnosprawnych albo wymagających opieki. W tym względzie bardzo widoczny jest wymiar społeczny funkcjonowania fundacji rodzinnej. Nadto fundacja rodzinna może nabywać prawa udziałowe i dokonywać inwestycji kapitałowych w innych podmiotach, korzystając z preferencji podatkowych oraz zapewniać jednomysłność w zarządzaniu udziałami lub akcjami w spółkach handlowych. Istotne jest również i to, że przekazanie udziałów lub akcji fundacji rodzinnej ogranicza lub likwiduje ryzyko rozproszenia kapitałowego, gdyż wtedy podlegają one zarządowi fundacji, a prawa i obowiązki beneficjentów są z reguły niezbywalne. Trzeba również zaznaczyć, że ani fundacja, ani fundator, ani beneficjent fundacji nie odprowadza składek na ubezpieczenie społeczne i składek na ubezpieczenie zdrowotne¹⁸. Istotnym

¹⁸ Z wyjątkiem przypadków zatrudnienia w fundacji na podstawie umowy o pracę lub umowy zlecenia.

elementem gwarancji powodzenia misji fundacji rodzinnej jest instytucja audytu. Zarządzanie bowiem majątkiem fundacji podlega obowiązkowemu audytowi. Firmę audytorską albo zespół audytorów wyznacza zgromadzenie beneficjentów. Są to osoby niezależne od uczestników fundacji rodzinnej, które przeprowadzają audyt zarządzania aktywami fundacji rodzinnej, zaciągania i spełniania zobowiązań prywatnoprawnych i publicznoprawnych ze względu na kryterium prawidłowości, rzetelności, legalności, a także zgodności z celem i dokumentami fundacji rodzinnej, zwłaszcza z jej statutem. Audyt zatem jest narzędziem kontrolnym służącym zapobieganiu nadużyciom i eliminującym określone nieprawidłowości¹⁹.

Zakończenie

Biorąc powyższe pod uwagę, można w kwestii zabezpieczenia interesów majątkowych rodziny przez fundację rodzinną sformułować kilka wniosków. Najpierw jednak trzeba stwierdzić, że fundacja rodzinna jest stosunkowo młodą instytucją prawną w Polsce, dlatego też nie doczekała się pogłębionych statystyk, wniosków i analiz formułowanych również przez doktrynę i orzecznictwo. Jak dotąd w rzeczonym zakresie można czynić uwagi i wysuwać tezy o charakterze teoretycznym. W związku z tym należy stwierdzić, że fundacja rodzinna została wprowadzona do obrotu prawnego celem umożliwienia osobom zainteresowanym skutecznej, wielopokoleniowej sukcesji majątkowej, a nawet celem stworzenia silnych rodzinnych marek. Regulacje ustawowe w tym względzie sprzyjają utrzymaniu kapitału w jednych rękach i zapobiegają jego rozproszeniu, czy też rozdrobnieniu. Ustawa gwarantuje ciągłość prowadzenia przedsiębiorstwa, budowaniu ładu rodzinnego i korporacyjnego, gdzie można oddzielić sprawy biznesowe od konfliktów rodzinnych. Kwestią kluczową jest zarządzanie majątkiem przedsiębiorstwa i pomnażanie jego aktywów w interesie beneficjentów. Ponadto ustawa o fundacji rodzinnej gwarantuje możliwość wycofania się fundatora, czyli przedsiębiorcy z aktywnego prowadzenia przedsiębiorstwa, bez utraty dochodów, finansowe zabezpieczenie członków rodziny, kondensacji majątku i jego ochrony, efektywne zarządzanie majątkiem i jego pomnażanie oraz wielopokoleniową politykę rodziny w tym zakresie. Ograniczony zakres prowadzenia działalności gospodarczej przez fundację zabezpiecza z kolei przed ryzykiem w tym względzie i możliwą utratą majątku rodzinnego. Podsumowując zatem wszelkie okoliczności i aspekty prawne funkcjonowania fundacji rodzinnej, wydaje się uzasadniona teza, że przyjęte rozwiązania legislacyjne mogą w dużym stopniu zabezpieczyć majątek rodzinny w tak skon-

¹⁹ W. Marszałkowski, M. Nowacki, M. Niewińska, A. Strzelecki, P. Szumowski, R. Wiśniewski, K. Ziemińska, *Fundacja rodzinna*, Warszawa 2023, s. 9–28.

struowanej formule prawnej. Pożądany jednak w tym zakresie, pozytywny skutek działania fundacji rodzinnej w postaci owego zabezpieczenia zależy od zachowania uczestników fundacji (członków w różnych jej organach), a przede wszystkim od wykazywania przez nich wyżej wskazanych cech charakterologicznych w postępowaniu w zakresie działalności i funkcjonowania fundacji rodzinnej. W analizowanym zakresie wpływ warunków kryzysowych z całą pewnością będzie o wiele mniejszy na rodzinę, która w sposób etyczny prowadzi fundację rodzinną, niż na rodzinę, która prowadzi taką fundację w inny sposób.

Wykaz literatury

- Haczkowska M. (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, LexisNexis, Warszawa 2014.
- Jaśniewicz M., Babiarz S., *Zarząd sukcesyjny przedsiębiorstwem osoby fizycznej. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2021.
- Karpiuk K., Pawłowski J., Woźniakiewicz P., *Funkcjonowanie fundacji rodzinnej, od założenia do wykreślenia z rejestru*, 2023, Lex.
- Marszałkowski W., Nowacki M., Niewińska M., Strzelecki A., Szumowski P., Wiśniewski R., Ziemnicka K., *Fundacja rodzinna*, Wardyński i Wspólnicy sp.k., Warszawa 2023.
- Skrzydło W., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Wolters Kluwer, Kraków 1998.
- Szponar A., *Świadectwo chrześcijańskiego życia. Aspekt wiarygodnościowy według kardynała Stefana Wyszyńskiego*, Tow. Nauk. KUL, Lublin 2003.
- Tomczykowski P., *Wprowadzenie. Fundacja a trust*, [w:] P. Tomczykowski (red.), *Fundacja rodzinna. Aspekty prawne i podatkowe. Komentarz*, C.H. Beck, Warszawa 2023.
- Tuleja P. (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, wyd. drugie, 2021, Lex.
- Zielonacki A., *Prawo do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny*, [w:] R. Wieruszewski (red.), *Prawa człowieka. Model prawny*, Ossolineum, Wrocław 1991.
- Zubik M. (red.), *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, t. I, wyd. drugie, Wyd. Sejmowe, Warszawa 2016.

Summary

A family foundation as a proposal to secure the property interests of a basic social unit in times of crisis

Keywords: law, family, family foundation, security of property interests, ethical principles.

In this paper, I present the institution of the family and the new institution of the family foundation and then show that this new legal institution was created to safeguard the property interests of the family as the basic unit of society, also under conditions of crisis, albeit with ethical principles in doing so. The study aims to prove that a family foundation is an appropriate proposal for securing the family's property interests in crisis conditions. Summarizing, therefore, all the circumstances and legal aspects of the operation of a family foundation, it seems reasonable to conclude that the legislative solutions adopted can greatly safeguard family assets in such a legal formula.